

Şefkat-Merhamet Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Şefkat-Merhamet Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30063>

Özet

Şefkat-Merhamet Ölçeği, bireylerin **şefkat**, **merhamet** ve **benmerkezcilik** düzeylerini ölçmek amacıyla Türkiye örnekleminde uyarlanmış psikometrik bir araçtır. Ölçek, Hakan Sarıçam ve N. Erdemir tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin psikometrik özellikleri, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak incelenmiş olup, üç faktörlü yapının Türk kültürüne uygun olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Şefkat, Merhamet, Benmerkezcilik, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Faktör Analizi, Güvenirlilik, Geçerlik

Yazarlar

Hakan Sarıçam, N. Erdemir

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin davranışlarına yönelik gösterdiği şefkat ve **merhamet** eğilimlerini, bu eğilimlerin zıt olan **benmerkezcilik** boyutuyla birlikte güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle eğitim ve psikoloji alanlarında, prososyal davranışlar ve empati üzerine yapılan araştırmalara katkı sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, orijinal yapıyı Türk örnekleminde doğrulamak ve ilgili yapıların kültürel bağlamdaki farklılıklarını ortaya koymak üzere uyarlanmıştır. Bu sayede, sosyal ve duygusal zekâ gibi alanlardaki çalışmalar için sağlam bir ölçüm aracı sunulmuştur.

Yapı

Şefkat-Merhamet Ölçeği, teorik olarak üç ana alt boyutu ölçmektedir: **Merhamet**, **şefkat** ve **Benmerkezcilik**. Bu üç boyut, bireylerin davranışlarına karşı gösterdikleri duyarlılık ve yardım etme isteği ile, kişinin yalnızca kendi çıkarlarını düşünme eğilimi arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır.

Merhamet alt ölçeği, davranışlarının acılarına karşı duyulan hassasiyeti ve yardım etme arzusunu; **şefkat** alt ölçeği, davranışlarına karşı içten bir yakınlık ve sıcaklık hissetmeyi; **Benmerkezcilik** alt ölçeği ise, kişinin ilişkilerini yalnızca kendisine sağlanan fayda üzerinden kurma eğilimini temsil etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, **yapı geçerliliği** ve **uyum geçerliliği** olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Yapı geçerliliği için Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizleri (AFA ve DFA) kullanılmıştır.

Yapı Geçerliliği (AFA ve DFA): Türkiye'nin farklı illerinden toplanan 310 katılımcıdan elde edilen verilerle faktörlebilirlik incelenmiştir. **Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)** örneklem uygunluk katsayısı .82 bulunmuştur, **Barlett Sphericity Testi** ise $\chi^2=1199.64$ ($p<.001$, $sd=105$) olarak istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçlar, verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Üç boyutlu model için uygulanan Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, modelin Türk örnekleminde iyi bir uyum gösterdiğini kanıtlamıştır. Uyum indeksi değerleri şu şekildedir: $\chi^2=15.96$, $sd=8$, $p=0.00115$, $RMSEA=.057$, $AGFI=.92$, $GFI=.92$, $NFI=.92$, $RFI=.92$ ve $SRMR=.053$.

Uyum Geçerliliği (Benzer Ölçek Geçerliliği): Ölçeğin alt boyutları, teorik olarak ilişkili olduğu düşünülen diğer yapılarla korelasyonu incelenmiştir. Merhamet alt ölçeği, **affedicilik** ve **dişerkâmlık** ile pozitif ilişkiler (sırasıyla $r=.71$; $.62$) göstermiştir. Şefkat alt ölçeği de affedicilik ve dişerkâmlık ile pozitif ilişkiler (sırasıyla $r=.72$; $.63$) sergilemiştir. Beklendiği gibi, **Benmerkezcilik** alt ölçeği ise affedicilik ve dişerkâmlık ile negatif ilişkiler (sırasıyla $r=-.69$; $-.74$) göstermiştir, bu da ölçeğin yapısal tutarlılığını desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirlik** çalışması, iç tutarlılık yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Her bir alt ölçek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir sınırlar içinde bulunmuştur.

Merhamet alt ölçeği için Cronbach alfa: $\alpha=.69$

Ben-merkezcilik alt ölçeği için Cronbach alfa: $\alpha=.75$

Şefkat alt ölçeği için Cronbach alfa: $\alpha=.70$

Bu katsayılar, ölçeğin farklı zamanlarda ve farklı katılımcı gruplarında tutarlı ölçümler yapabileceğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) çalışması, orijinal formda belirlenen üç alt faktör yapısını esas alarak analizler 3 boyut ile gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen yapı, toplam varyansın %48.31'ini açıklamaktadır.

Varyansa katkı oranları alt ölçeklere göre dağılımı şöyledir:

Merhamet: %19.29

Ben-merkezcilik: %16.23

Şefkat: %12.79

Maddelerin faktör yükleri (factor loadings), alt ölçekler bazında incelenmiştir. Merhamet alt ölçeği maddelerinin faktör yükleri .47 ile .65 arasında, Benmerkezcilik alt boyutu maddelerinin faktör yükleri .52 ile .74 arasında ve Şefkat alt ölçeği maddelerinin faktör yükleri ise .37 ile .71 arasında değişmektedir. Bu yükler, maddelerin ilgili faktörleri temsil etmede yeterli güce sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçme Aracı

Test Türü: Uyarılama

Format: Kendini Değerlendirme Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Üniversite öğrencileri ve yetişkinler)

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Genellikle yetişkin örneklem)

Popülasyon Detayları: Yapı geçerliliği çalışması, Türkiye'nin farklı illerinden toplanan 310 katılımcıdan elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır (1=Benim için hiç doğru değil, 2=Benim için doğru değil, 3=Ne doğru ne yanlış, 4= Benim için doğru ve 5= Benim için çok doğru).

Anahtar Kelimeler

Şefkat, Merhamet, Benmerkezcilik, Psikometri, Yapısal Eşitlik Modellemesi, Cronbach Alfa, KMO, Affedicilik, Dişerkâmlık

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hakan Sarıçam

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: Mevcut değil.

Yazışma Adresi: hakansaricam@gmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin ilk psikometrik bulguları 2019 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanıma dair izinler ve ücret bilgisi için sorumlu yazar Hakan Sarıçam ile iletişime geçilmesi önerilmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: sefkat-merhamet-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Sarıçam, H. ve Erdemir, N. (2019). Şefkat-Merhamet Ölçeği'nin ilk psikometrik bulguları. 3. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu-ISOEVA E-Kitabı (s.152-163) içinde. İstanbul, Türkiye. doi: 10.13140/RG.2.2.18792.01288

Sarıçam & Adam Karduz (2018). (Bu referans, KMO ve Barlett testlerinin uygunluk kriterlerini belirtmek için kullanılmıştır, ancak tam künye detayları kaynak içerikte verilmemiştir.)

Tam metin kitabının linki: isoeva.com

Şefkat-Merhamet Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

2. Karşılaştığım kişilere karşı içten bir yakınlık duyuyorum (Şefkat)

12. Kalbi incinmiş insanlara empati duyarım (Merhamet)

13. Sadece bana yardım edenlerle ilişkiler kurarım (Ben Merkezilik)